

ศัพท์ พัฒนบริหารศาสตร์

DEVELOPMENT ADMINISTRATION GLOSSARY

ผู้จัดการ นักบริหาร นักธุรกิจ¹

คำว่า “ผู้จัดการ” “นักบริหาร” และ “นักธุรกิจ” นับว่าเคราะห์ดีที่ปรากฏว่าการใช้ศัพท์ภาษาไทยมักจะมีความยุ่งเหยิงน้อยกว่าในภาษาอังกฤษ ซึ่งมีมากมายหลายคำ ได้แก่ manager, executive, administrator, businessman, entrepreneur และ management ในที่นี้ ผู้เขียนขอกล่าวถึงความหมายและการใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษแต่ละคำ โดยจะพยายามเทียบเคียงกับการใช้ในภาษาไทยประกอบไปด้วย

(1) “Businessman”² หมายถึง “นักธุรกิจ” เป็นคำกว้าง ๆ ครอบคลุมถึงทุก ๆ คนที่อยู่ในวงการธุรกิจ แต่มักจะหมายถึงเจ้าของกิจการ หรือผู้ที่อยู่ในตำแหน่งบริหาร “businessman” อาจใช้แทนคำว่า “executive” หรือ “manager” ก็ได้ แต่อาจใช้กับบุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานองค์กรการเลยก็ได้ เช่น นายหน้าขายหุ้น หรือชายที่ดิน เป็นต้น

(2) “Entrepreneur”³ หมายถึง “ผู้ประกอบการ” เป็นศัพท์ที่ค่อนข้างจะคลุมเครือ แรกเริ่มเดิมทีหมายถึงผู้ที่ลงทุนเสี่ยงโชคทางการค้า ต่อมาถูกนำมาใช้อย่างหละหลวมโดยหมายถึง “businessman” หรือ “business leader” เนื่องจากในสมัยหลัง ๆ บริษัทต่าง ๆ ในสหรัฐ ฯ นิยมจ้างนักบริหารและผู้จัดการที่เรียกว่า “professional managers” แทนที่เจ้าของกิจการจะทำเสียเอง ดังนั้นคำว่า “executive” และ “manager” จึงเหมาะที่สุดสำหรับที่จะใช้แทนพวก “businessmen, business leaders, managerial employees”

¹ การเขียนบทความนี้ใช้หนังสือประกอบ คือ Dolton E. MacFarland, *Management: Principles and Practices* (New York: Macmillan Co., 1970).

² *Webster's New World Dictionary*, College Edition, 1966.

³ นักเศรษฐศาสตร์ ใช้คำนี้หมายถึง ผู้ริเริ่ม และผู้ลงทุนทางการค้า โปรดดู Robert Aaron Gordon, *Business Leadership in the Large Corporation* (Berkeley: University of California Press, 1961).

Giesbrecht ได้สรุปผลการค้นคว้าที่ได้อันซึ่งเป็นประเทศที่มีการพัฒนาทางทันธุรกิจไปมาก รวบรวมเอาไว้ว่า⁴ entrepreneur เป็นคนประเภทหนึ่งที่มีลักษณะตกทอดหรือเผ่าพันธุ์อันแตกต่างไปจากบุคคลประเภทที่เรียกว่า "managers" ความแตกต่างอันนี้แสดงออกทั้งในตำแหน่งพฤติกรรม พื้นเพดั้งเดิม และแรงผลักดัน Professor Gennings แห่ง Michigan State University ก็ได้ทำการวิจัยบุคลิกภาพของ entrepreneur ชาวอเมริกัน พบว่า โดยมากมักจะมีลักษณะ authoritarian หรือ "a man who cannot live in the other man's world" มีความกล้าเสี่ยงและเด็ดเดี่ยว เป็นคนที่เหมาะกับการเผชิญโชค แต่ไม่เหมาะที่จะเป็นลูกน้องหรือทำงานร่วมกับใคร

(3) คำว่า manager (ผู้จัดการ), executive (นักบริหาร) และ administrator (นักบริหาร) มักจะใช้แทนกันอยู่บ่อย ๆ ความคลาดเคลื่อนนั้นนับว่าไม่มีผลเสียหายอะไรนักสำหรับการใช้โดยทั่วไป แต่สำหรับการศึกษากาบริหารในด้านสังคมศาสตร์ เราจำเป็นจะต้องพยายามให้มีความแน่นอนเพิ่มมากขึ้น หลักสำคัญที่จะใช้แบ่งแยกความหมายของศัพท์ทั้งสามคำนี้ คือระดับและประเภทขององค์การในองค์การธุรกิจหลายแห่ง คำว่า "executive" หมายถึงระดับบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งสูง ๆ แต่ในบางบริบทอาจหมายถึงระดับกลาง ๆ หรือระดับต่ำกว่านั้นก็ได้ บางบริษัทแบ่งชั้น executive โดยแบ่งตามขั้นเงินเดือน แต่ทว่าในทางปฏิบัติบุคคลที่จัดว่าเป็น executives ตามขั้นเงินเดือนอาจไม่มีสิทธิเข้าห้องอาหารนักบริหาร (executive dining room) หรือไม่รวมอยู่ใน executive committee ก็เป็นได้

ตำแหน่งที่ระดับกลาง ๆ มักจะเรียกกันว่า "managers" ซึ่งได้แก่พวกหัวหน้าพนักงาน (foremen), general foremen, superintendents และ office managers ส่วน executives และ administrators จะหมายถึงนักบริหารระดับวางนโยบายซึ่งเป็นระดับสูง นอกจากนั้นคำว่า administrators ยังแตกต่างจาก executives ในแง่ที่ administrators มักใช้กับองค์การที่อยู่นอกวงการค้า ได้แก่ โรงพยาบาล มหาวิทยาลัย ส่วนราชการ เหล่านี้เป็นต้น

(4) คำสุดท้ายที่จะกล่าวถึงคือ "management" ซึ่งปกติเรามักจะนึกถึงคู่ไปกับ "administration" ในแง่การจัดการและการบริหารงานตามลำดับ⁵ ศัพท์ "management"

⁴ Martin Gerhard Giesbrecht, "Entrepreneurship VS. Modern Management: A Co-Aim for Business", *Business Topics*, 16 (Winter 1968), pp. 22-31.

⁵ สำหรับความหมายและความแตกต่างระหว่างการบริหารงาน (administration) และการจัดการ (management) โปรดดูที่ ธวัช ฉัตรเนตร "ศัพท์พัฒนาบริหารศาสตร์" *พัฒนบริหารศาสตร์* ปีที่ 9, ฉบับที่ 1 มกราคม 2512, หน้า 129-138.

นอกจากจะหมายถึงการจัดการแล้ว ยังอาจหมายถึงบุคคลคนเดียว หรือกลุ่มนักบริหารก็ได้ บางครั้งเราอาจพบคำว่า “top management” โดยหมายถึงกลุ่มเจ้าหน้าที่ในระดับสูงสุดของบริษัท ซึ่งมีศัพท์ทางวิชาการบ่งไว้อย่างแน่นอนว่า คือ “Corporate officers” กล่าวโดยทั่วไปบุคคลเหล่านี้ได้แก่คณะกรรมการผู้ถือหุ้น ประธานบริษัท และรองประธานบางคน โดยปกติ “Corporate officers” หรือ “top management” จะมีหน้าที่อำนวยการในเรื่องสำคัญ ๆ เป็นต้นว่าวางนโยบายของบริษัท พิจารณาการลงทุนและดำเนินการในระยะยาวซึ่งเกี่ยวข้องกับวงเงินจำนวนมาก ๆ พิจารณาปัญหาทางกฎหมายและความมั่นคง ตลอดจนวัตถุประสงค์ใหญ่ ๆ ของบริษัท ฯลฯ คำว่า “executive” จึงเหมาะสำหรับใช้เรียกสมาชิกในกลุ่ม top management นี้

ทุก ๆ ท่านที่อ่านหนังสือเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ มักจะต้องพบกับคำว่า “middle management” ศัพท์นี้เกิดขึ้นในราวปี พ.ศ. 2484 Mary C. Niles ได้ชี้ให้เห็นถึงกลุ่มเจ้าหน้าที่ของบริษัท ซึ่งมักจะอยู่ตรงกลางระหว่างกลุ่ม executives และกลุ่ม managers และมักจะซ้อนกันอยู่บ้าง⁶ ไม่มีใครทราบแน่นอนว่า middle management รวมใครเอาไว้อย่างไรก็ดีความคิดเรื่องนี้นับว่าเป็นประโยชน์มากในการค้นคว้าวิจัยปัญหาสำคัญ ๆ ทางด้านการจัดการ กล่าวคือ การเลื่อนขั้นเงินเดือน การฝึกอบรม การวางรูปองค์กร มนุษยสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสาร และภาวะผู้นำ

คำว่า management อาจใช้ใด ๆ โดยไม่ต้องมีคำคุณศัพท์ “top” หรือ “middle” มาขยาย ในเมื่อใช้อย่างกว้าง ๆ หมายถึง คณะผู้บริหารหรือคณะผู้จัดการ เป็นต้นว่า labor and management failed to agree on wages.

นิตย สัมภาษณ์

⁶ Mary Cushing Niles, *Middle Management* (New York : Harper and Row Publishers, Inc., 1941).